

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van **Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink**

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Ds R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr C. Bouma, 's Gravenhage; Ds K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hockstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Ds B. A. Knoppers, Amsterdam; Ds C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Ds F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Ds A. Ringalda, Soerabaia; Dr J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijs, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Ds J. de Vries, Tilburg; Ds J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr C. TAZELAAR, 2e Const. Huygenstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gooz
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f750 en voor Ned.-Indië f6— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: De Ethiek van Karl Barth. VI. — Uit de Schrift: De zegen blijft. (Hemelvaartdag). Luc. 24: 50 en 51. — Kerkelijk Leven: De vorm. Dr B. A. Knoppers. — Lit. en Kunst: Hemelvaartszangen van Jacob Revius. — Het Boek van de Week: De strijd om het Huislijk. — Pop. Wet. Schetsen: Het Chiliasme en het Oude Testament. XVIII. — Geestelijke Adviezen: Het kerkgaan van onze jonge kinderen. II. — Rondom het Zakenleven: Fin. Econom. Rubriek. — Perschoor. — Boelbespreking. — Kerkenieuws.

HOOFDARTIKEL

De Ethiek van Karl Barth.

VI.

Barth's protest tegen het menselijk, psychisch hebben en bezitten wordt verstaanbaar, wanneer hij van de heiliging zegt, dat ze niet is „een bezit en roem van den mensch“¹⁾. Dat is voor Barth identiek: bezit en roem. Want waar bezit is, menselijk hebben, menselijke rijkdom, daar is continuïteit en dus geen geloof, geen Christendom. Het is merkwaardig, dat Barth in zijn artikel „Die Not der evangelischen Kirche“ in het „Nachwort“ den tekst aanhaalt: „Ik ben rijk en verrijkt geworden, en heb geens dings gebrek“ (Openb. 3:17), een tekst, die nog niet lang geleden ook in Nederland nog al eens ter sprake kwam. En scherp spreekt hij van de gruwelijke zelftevredenheid en zekerheid, die hem uit de duitse evangelische kerk in haar prediking als een gifgas tegemoet komt. Maar het gaat hier toch niet zonder meer om incidentele bezwaren, maar om dien achtergrond: bezit en roem (men kan het evangelie alleen hebben in het gebed en niet in bezit, zegt Barth, pag. 111). Wanneer deze identificatie juist was, dan zou inderdaad de verdediging van alle menselijk hebben veroordeeld zijn. Maar de vraag is, of het probleem juist is gesteld. Althans heeft tegen deze beschouwing ingebracht, dat de rechtvaardiging niet de ethiek oordeelt, maar alleen de vernietiging van het ethische door het morele zelfgevoel. Hier wordt dus bezit en roem gescheiden. Noodzakelijk voert dit ook tot andere oriëntering in de vragen der ethiek.

We komen dan allereerst tot het niet minder scherp veroordeelen van alles wat met het Soli deo gloria in strijd is. Van allen zelfroem in persoonlijk leven, maar evenzeer in allen cultuurarbeid en Christelijke actie. Hier ligt inderdaad alles — om een uitdrukking van Barth te gebruiken — „auf des Messers Schneide“. Maar als we hier over nadenken, komen we tot een merkwaardig resultaat. Ik kan anderen daarin niet beoordeelen of zij in hun levensactiviteit werkelijk kennen het „bügen onder Gods barmhartigheid“. We staan hier voor de moeilijke kwestie van daad en gezindheid. Wanneer Dibelius spreekt over de zielsgesteldheid van kerkelijke leiders, die van de synode huiswaarts gaan, dan zegt Barth, dat het hem niet te doen is om de zieletoestanden, maar dat hij protesteert tegen de taal der kerk, die niet de taal des geloofs is. Maar wanneer deze sluis van het zieleleven, door Dibelius opengezet, volgens Barth gesloten kunnen blijven, dan volgt daaruit de dringende noodzakelijkheid om concreet en telkens weer concreet aan te wijzen de fout van de taal der kerk. Het is ons er niet om te doen te vragen in hoeverre Dibelius' verdediging geslaagd mag heeten. Maar het gaat om de vraag, of b.v. Dibelius' slotwoord, eindigend in het „ecclesiam habemus“ (wij hebben een kerk) ooit z o n d e r verloochening van het „Soli deo gloria“ kan worden gesproken of dat het daarmee in flagranten strijd is. En juist deze vraag is het, die ons terugvoert tot theologische bezinning over het menselijk hebben in religie en ethiek. Hier keeren de kwesties terug van de vernieuwing des menschen, van het werk des Geestes. En als achtergrond de verhouding van God en mensch, van immanentie en transcendentie. Ja, deze problemen

vormen den achtergrond van de vraag, of in plaats van geloof als niet-hebben (in alle consequenties) gesteld kan worden een geloovig hebben, ontvangen, gevulde handen, gegeven goed²⁾, maar dan dat alles met de verantwoordelijkheid (elk moment door God gehandhaafd), om allen zelfroem te bannen en in dat bezitten te weten van het gerechtvaardigd worden door het geloof alleen en dus ook van het Soli deo gloria. Hier grijpt in de opvatting van het beeld Gods als een oorspronkelijk begaafd zijn der creatuur, als een zijn van den mensch, als een „gegeven“, of (zooals Barth zegt) als een „goddelijk geven“. Hier ligt tevens de vraag van schepping en onderhouding, van Goddelijke en menselijke activiteit. Wie bij de studie van Barth ook in deze richting om een antwoord zocht, zal met belangstelling gevraagd hebben naar Barth's exegese van Filipp. 2 vers 12-13, waar we lezen van menselijk werken in vreezen en beven, omdat God werkt. Maar we krijgen door Barth's exegese geen definitief antwoord. „Werkt uwszelfs zaligheid“ — als men deze woorden opvat als een imperatief om zelf te doen wat we kunnen, dan moeten we weten, dat het Paulus in geen geval om dien imperatief te doen is. Wel erkent Barth dat Paulus den mensch in de bekeering niet opvat als een steen of blok, (over de juiste exegese van dezen tekst spreken we nu niet), maar de betekenis hiervan wordt niet duidelijk. Immers hij meent, dat bij een andere exegese dan de zijne, de beide verzen naast elkaar staan als een onzinnige tegenstrijdigheid (niet als een paradox, zegt Barth, waaronder hij dus iets anders verstaat). Wanneer Barth zegt, dat dan pelagianen en augustinianen zich met relatief gelijk recht kunnen beroepen de eersten op vers 12, de laatsten op vers 13, dan veronachtzaamt hij, dat Paulus beide verbonden heeft door het woord: Want, en dat dus zoo het probleem van de menselijke activiteit kan worden gesteld. Immers dan is het menselijk (uitwerken der zaligheid (Grijdanus) niet een zelfstandige grootheid naast en tegenover het werken Gods en is er geen sprake van het paradoxale, omdat dan noodzakelijk het menselijk werken zou worden vergoddelijkt.

Het lijkt me van belang, ook vanuit deze vragen Barth telkens weer te bestudeeren. Ze zijn van directe betekenis voor de ethiek. Indien ergens, dan blijkt hier de juistheid van de gedachte, dat in elke theologie de Godsgedachte volstrekt beheerschend is. En waar men op allerlei terrein spreekt over de crisis (in de psychologie, in de ethiek enz.) zoo kunnen we hier met recht spreken over de crisis in de theologie.

In de Gereformeerde theologie wordt de verhouding van God en zijn schepsel, b.v. in Bavink's Dogmatiek³⁾, weergegeven door de onderscheiding: causa prima (eerste oorzaak) en causa secunda (tweede oorzaak). Deze onderscheiding wilde aanduiden het werken Gods dat zich voltrok door de zelfwerkzaamheid der menschen heen (denk b.v. aan het probleem der wilsvrijheid). Nu is er echter juist in den laatsten tijd tegen deze onderscheiding verzet gerezen. Ze werd verworpen als „zuiver scholastisch“⁴⁾ en het Schepper-zijn en prima-causa zijn mocht vooral niet aan elkaar gelijk worden gesteld. Want dan werd God gezien als de laatste (eerste) oorzaak in een langen keten van (eindige) oorzaken, waardoor de onmetelijke distantie van Schepper en schepsel werd miskend⁵⁾. Zonder op deze ingrijpende kwesties uitvoerig in te gaan, voelt men, dat deze kritiek groote gevolgen met zich meebracht voor heel de verhouding van God en Zijn schepsel en dus ook voor de vragen van religie en ethiek.

In deze artikelen, waarin we ons zeer moeten beperken, willen we in verband met het tot nu toe besprokene slechts enkele belangrijke punten nagaan. Als eerste noem ik hier de vraag van het ethisch subject, van het houden der geboden. Hier is door Barth het beroep gedaan op Luther en Calvijn. Ik wees reeds op het partim — partim bij Luther en ook Calvijn is op dit punt den laatsten tijd reeds meermalen in het debat geweest⁶⁾. Om

mij tot Calvijn te beperken, zie ik bij Calvijn niet de eenzijdigheid van Barth en wel de eenheid van rechtvaardigmaking en heiligmaking en als gevolg van zijn opvatting aangaande de verhouding van Gods werk en het onze een erkenning van het werk des Geestes in den mensch en in verband daarmee de „aanvaarding“ van de „onvolkomen gehoorzaamheid“. In dat licht moet m.i. ook het citaat van Calvijn, door Barth aangehaald, worden gezien⁷⁾. Maar achter de interpretatie van de Hervormers ligt natuurlijk de interpretatie van de Schrift, met name van Paulus. Hier is reeds meermalen gesproken van „Vergewaltiging“. Het gaat hier om tweeërlei exegese van het: meer en meer, van alle woorden, waarin Paulus spreekt van het toenemen, opwassen enz., van den Heiligen Geest, uitgestort in onze harten en van het karakter van Paulus' vermaningen. De exegese kan hier natuurlijk pas na ernstig onderzoek beslissen. Maar we kunnen ons bij de lezing van Barth niet losmaken van de gedachte, dat op den achtergrond van Barth's godsgedachte zijn constructie van de verhouding God-mensch en daardoor van het geloof telkens weer producerend optreedt in Paulus' gedachtenwereld en dan met name waar sprake is van groei, toename, opwassen enz. Prof. Haitjema heeft o.a. op dit punt De Hartog aangevallen⁸⁾, die tegenover Barth nadruk legde op groei en proces waar Barth alle gedachte aan een groeiend quantum verre wil houden. Wanneer factische reële verandering, levensomzetting, vernieuwing des menschen door den Heiligen Geest (zoodat er ook een factisch verschil is in deze wereld tusschen geloovige en ongelooovige) onmogelijk is, omdat hebben roem involveert en alleen niet-hebben Soli deo gloria is en anders de discontinuïteit van Schepper en schepsel wordt opgeheven door de continuïteit van Gods wil en de onze, dan mag toch de vraag worden gesteld naar het wezen der eschatologie. Want dan is er ook volgens Barth „Neu-schöpfung“. Zelfs Holl's analytische opvatting van de rechtvaardiging zou Barth willen aanvaarden, als ze eschatologisch bedoeld was. Maar hoe staat het dan in de toekomst met de continuïteit en het onderscheid tusschen Schepper en schepsel dat ook dan toch niet wordt opgeheven? Wil Barth werkelijk eschatologie leeren (en dan bedoeld niet als „aktuelle“ maar als endgeschichtliche) dan zal hij op andere wijze moeten aantoonen de onmogelijkheid van het menselijk houden der geboden, dan hij tot nu toe heeft gedaan. In verband hiermee stellen we de vraag, in hoeverre geen werkelijke verandering intreedt bij den zondaar, die demonstreert. Wie is het subject, zoo niet der goede werken, dan toch der demonstratie? Of mogen we de vraag naar de oorzaak van het feit, dat velen zeer bewust niet demonstreeren, niet stellen⁹⁾? In ieder geval wordt ieder die over deze vragen nadenkt gedwongen te vragen naar de verhouding van het werk des Heiligen Geestes en den zondaar. Men heeft wel eens de vraag gesteld, wat de oorzaak is van het feit, dat soms zoo sterk nadruk wordt gelegd op vernieuwing, wedergeboorte. Ook wanneer het doen van den mensch wordt teruggevoerd op Gods genade, ligt daar misschien dan toch in, wat Barth Augustinus verwijt: de werkgerechtigheid van zijn Godsbegrip¹⁰⁾? Want is het niet zoo — en hier raken we één der belangrijkste vragen — dat Barth met Cremer¹¹⁾ ons het rechtmatig verwijt zou kunnen doen, dat, als men van een op de rechtvaardigmaking volgende vernieuwing des menschen door den Geest spreekt, men toch de rechtvaardiging in den reformatorischen zin niet meer kan handhaven, omdat het dan niet meer de zondaar, maar de rechtvaardige is, die geheiligd wordt? In Barth's dictaten over Ethiek (die we als nog niet gepubliceerd niet citeerden, maar die in de beslissende punten nergens boven Barth's werken uitgaan) spreekt Barth de gedachte uit, die ten onzent vooral door Noordmans wordt uitgewerkt, dat alleen miseria (ellende) Gods misericordia (barmhartigheid) opwekt. Verdient de consequente doorvoering van deze gedachte geen voorkeur boven al die andere opvattingen, die volgens

VAN DAGEN
reeds vanaf
— per maand
ige Verzorging
EN: Hoofdweg 38-42
Brouwerstraat 3,
Concertgebouw,
Amsterdam. Tel. 83542.

KRAALJEVELD
GRAVENHAGE
straat 286, Tel. 37932
aanstraat 1. Tel. 37930

Handel in
en Brandstoffen

de naam van de fluit
n lekkerste bananen
Groenten- en Fruit-
verrijktbaar.
aan het blauwe etiket
or Leiden en omstreken

PIRKSE Jr.
kerkkoorstraat 2
19. LEIDEN

OTEN - FRUITHANDL.
rweg 1 - Tel. 860
BUSSUM

In Binnenlandsch-
tenlandsch Fruit
curreerenden prijs

ek- en Banketbakkerij
. GROEN
16, HILVERSUM
telefoon 1675

uitsluitend
prima kwaliteit

kerij Stoffeerdery
H. KAPTEIN Tel. 4388
ersdijkchelaan 34b
chleering, ook volgens teken
e aan alle Meubelen
js. Beslist eigen wen

amsche Drogisterij
9 - BOSSUM - Telefoon 175
n voor U klaar ALLE
Kruiden, Recepten, w
ijk verschen aanvo
a billijke prijzen.

EBMEIJER
ANNO 1743
AM 1 - ZAANDAM
Telef. 22
- BEDISTILLEERD
nt - Limonades

IKKOERT
aan 53 - DEN HAAG
elefoon 90583.
Parapluie's
it in Wandelstokken
kken en Repareeren

GRUIJTER - DEN HAAG
r van Schilderwerken
Glazenmaker
ts: De Ruyterstraat 8
De Ruyterstraat 10
onummer 84729
elefoon 14527

JN VAN JUWELLEN
ILVERWERKEN EN
HORLOGES
BERNHARDI
straat 11 - Tel. 12571
GRAVENHAGE.

a spoedig en billijk
V. DE WIT
om-, Wasch-
rijkinrichting
T WESTEN"
straat 9 - ROTTERDAM
elefoon 33677

Barth practisch toch neerkomen op het: Soli homini gloria!

Oudehorne.

G. C. BERKOUWER.

- ¹⁾ Die Kirche und die Kultur, Zw. d. Z. 1926, pag. 375.
²⁾ Vgl. K. Schilder, Tusschen Ja en Neen. (In de crisis).
³⁾ Dogmatiek II — 622 v.v.
⁴⁾ Deze uitdrukking is van A. de Quervain en werd gebezigd naar aanleiding van zijn referaat over „Die Ehre Gottes bei Luther und Calvin“ te Leeuwarden. Vgl. zijn a.w. 77.
⁵⁾ Deze kritiek is m.i. onjuist. De bedoeling van de onderscheiding was niet; de prima causa en secunda causa op één lijn te stellen als 2 causae. Integendeel, het onderscheid is kwalitatief, absoluut. Voor deze kwesties zie men het belangrijke boek van Schumann, Der Gottesgedanke und der Zerfall der Moderne 1929. Hier wordt in verband met Barth besproken de verhouding van Schepper — en prima causa zijn. Beide worden van elkaar losgemaakt. Dezelfde gedachte ook bij de andere dialectische theologen, b.v. Brunner, „Die Mystik und das Wort“ o.a. pag. 380 v.v. met als gevolg: „Darin steht zur Schöpfung auch die Idee einer creatio continua im Widerspruch“. Vgl. ook Gogarten: Ich glaube an den dreieinigen Gott, Cap. 3 en tevens aanduidingen van het Goddelijk wezen als „Onbekende“ (Barth), Unbedingte, Ungegebene, Nichtgegenständliche. Dat deze vragen op elk onderdeel der theologie direct ingrijpen, blijkt b.v. duidelijk als Barth de aanrechting beschrijft als de min of meer zichtbaar wordende vrijheid Gods ook en juist tegenover de zijnen en als het eind der menselijke, religieuze mogelijkheden. Wie de onderscheiding causa prima — secunda als juist erkent, moet deze opvatting verwerpen. (Zur Lehre vom Heiligen Geist, pag. 79).
⁶⁾ Ik behoeft slechts te noemen P. Brunner, K. Schilder, Hartema (A. A. v. Ruler).
⁷⁾ M. v. Rhijn (A. J. Th. Jonker 151) spreekt van Barth's „volkomen scheeve interpretatie van de theologie der Reformators in zijn eerste geschriften“.
⁸⁾ O.E.V. 1928. De Hartog contra Barth. Gnosis of Pistis.
⁹⁾ Zoo de Quervain inzake de verkiezing als verklaring-principe, a.w. 80.
¹⁰⁾ Zur Lehre enz. 42.
¹¹⁾ Cremer, P. R. E. 2 s. v. Heiligung.

UIT DE SCHRIFT

De zegen blijft.

(Hemelvaart).

En Hij leidde hen buiten tot aan Bethanië, en zijn handen opheffende, zegende Hij hen. En het geschiedde, als Hij hen zegende, dat Hij van hen scheidde, en werd opgenomen in den hemel. Lucas 24: 50 en 51.

Met deze sobere woorden eindigt het Evangelie van Lucas.

En toch ligt er over deze eenvoudige mededeeling een glans van stille majesteit. Het is alsof de evangelisten er van doordrongen zijn, dat menschenwoorden de wondere grootheid van het feit niet kunnen uitdrukken. Marcus zegt het nog korter: De Heere dan, nadat Hij tot hen gesproken had, is opgenomen in den hemel en is gezeten aan de rechterhand Gods.

Zoo wordt alle aandacht, ook op den Olijfberg, op Jezus alleen gericht.

Er blijft niets anders over dan de absoluutheid van het feit, dat geloof eischt: Deze Jezus is opgenomen in den hemel.

Tegenspraak wordt niet geduld; vragen worden niet beantwoord.

Wie twijfelt, komt niet tot aanbidding. Alleen wie gelooft, ziet de zegenende handen van Jezus over zich uitgebreid.

Hij kan aanbeddend neerknielen op den Hemelvaartsberg en met groote blijdschap weerkeren naar zijn Jerusalem.

Jezus begint met zijn discipelen uit te leiden, tot aan Bethanië.

Terwijl hij dus op weg is naar zijn troonsverhoging, blijft hij nog de Herder der schapen. Hij wist dat zijn ure gekomen was. Hij zag van ver de kroon en den troon blinken. Maar hij heeft zijn discipelen, die nu zijn apostelen, zijn uitgezonden worden, lief tot het einde. Daarom vergadert hij ze. Ze hebben zijn diepe vernedering aanschouwd, nu mogen ze getuigen zijn van zijn gloriegang. Eerst is de Herder geslagen en werden de schapen verstrooid; nu verzamelt hij ze, nadat hij uit de dooden opgestaan is, tot een onlosmakelijke eenheid. Nu is het weer één kudde onder één herder. Bij zijn opstanding mochten zij geen getuigen zijn; nu, bij zijn hemelvaart wel.

Voor de laatste maal staan de voetstappen van Jezus in de bloedstad Jerusalem, welker poort kort tevoren wijd geopend werd om hem met palmen en psalmen binnen te halen.

Nu daalt hij met de zijnen het pad in het Kedron-dal af, totdat de weg klimt tegen de helling van den Olijfberg. Nog vóór Bethanië, op den eersten bergtop, houden ze halt. 400 schreden beneden hen ligt Gethsemaneh; toen hij dien hof betrad, werd de smartenbeker hem op de hand gezet, en de wijn was beroerd en vol mengeling; nu zal hij bij de kelk des heils den naam des Heeren aanroepen.

Nu is de ure gekomen, waarop Jezus zijn jongeren zoo vaak had voorbereid, de ure der scheiding, die voor hen zoo nuttig zijn zou.

Had hij het niet duidelijk gezegd: Het is u nut dat ik wegga; zoo wanneer ik henen zal gegaan zijn en u plaats zal bereid hebben, zoo kom ik weder en zal u tot mij nemen, opdat ook gij zijn moogt waar ik ben.

Daarom geeft Jezus aan zijn afscheid zulk een vorm dat er duidelijk in uitkomt dat het geen scheiding beteekent.

Zie, daar heft hij zijn doorboorde handen statig-zegenend op. In dien zegen eindigt hij zijn werk op de aarde. Hij doet dit als Hoogepriester, die het offer gebracht heeft en nu den zegen legt op het volk. Over al zijn kinderen op de gevloekte aarde breidt hij zijn handen in zegen uit. Alle werk der zonde en des Satans eindigt in een vloek, maar nu Christus den dood heeft overwonnen, nu is er een zegen, die nimmermeer eindigt.

Na alles gezegd en alles gedaan te hebben, na zijn woorden betuigd en zijn wonderen betoond te hebben, kan de Middelaar zijn zegen geven, niet als een afscheidsgroet of een heilbede, maar als een ambtszegen, krachtens zijn eeuwig priester-schap.

Toen hij op aarde kwam, hebben de engelen het vredelied gezongen; nu hij heengaat is hij alleen, maar nu is het ook al volbracht, en geven de kruisdoorboorde handen het teeken van den zegen. Ook dit is openbaring van zijn liefde.

Zóó zegenend is uw Heiland heengegaan, opgevaren tot de heerlijkheid des Vaders. De zijnen blijven achter, op aarde, in den strijd, maar niet alleen, want hij, die opvoer, is door tijd noch eeuwigheid te scheiden van zijn gunstvolk.

Alleen is de zondaar, die dezen zegen van Jezus versmaadt, omdat hij zijn bloed niet ter verzoening over zijn onreine ziel heeft leeren inroepen, en nu overal op deze aard den verderfenden vloek vindt; die vloek kleeft hem aan en laat niet los, zelfs niet in den dood, vooral niet in den dood. Want vervloekt is een iegelijk, die niet blijft in al hetgeen geschreven is in het boek der wet om dat te doen.

Maar als ons leven door genade aan dezen Christus is verbonden, als hij leeft in ons en wij in hem, dan blijft de zegen van zijn heengaan een bron die nooit uitdroogt.

Dan kunnen we nergens komen of blijven, of de zegenende handen van Jezus zijn boven ons uitgebreid. Ook al zien wij ze niet.

In dien zegen houdt hij het contact voor eeuwig vast.

Die zegen predikt dat God vóór ons is. Wie zal dan tégen ons zijn?

Zegenend werd Christus opgenomen in den hemel.

Gezegend blijven de zijnen op aarde achter. Maar niet voor altijd.

Die zegen van hun verhoogden Heer trekt hun hart naar boven.

Zij gaan ten hemel in en erven koninkrijken.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN

De vorm.

Er is in onze kringen terecht vrees voor een te eenzijdige waardeering van den vorm.

Anderzijds beschuldigt men ons meermalen, dat wij tevreden zijn, indien de vorm der dingen maar goed is en dat wij weinig plegen te letten op den inhoud.

Helaas kan niet ontkend worden, dat onze kring niet ontkomt aan een gevaar, dat iederen kring bedreigt. Waarom zouden wij een uitzondering zijn? Het is nu eenmaal zoo, dat het een algemeen menschelijk verschijnsel is, dat men de neiging heeft, om meer te letten op den vorm dan op den inhoud. Daarom staat van te voren wel vast, dat natuurlijk ook in Gereformeerden kring deze vormen van afwijking van het rechte pad worden gevonden, want als wij Gereformeerden zijn, blijven wij menschen; en ook den Gereformeerden is niets menscheijks vreemd.

Maar toch willen wij wel met nadruk erop wijzen, dat juist in Gereformeerden kring het ernstig pogen gevonden wordt, om zich aan den funesten invloed van vormendienst te onttrekken. Indien ergens, dan is daar zeker wel de zeer ernstige poging, om op het wezen te letten en om af te dalen naar de diepte.

Toch vreezen wij, dat in onze kringen ten opzichte van de verhouding van vorm en inhoud niet altijd het juiste inzicht heerscht.

Immers, de vorm heeft ook het wezen in zich. De vorm is niet een toevallig en bijkomend iets, maar zal het goed zijn, dan moet in den vorm het wezen worden uitgedrukt en moet er een stage correspondentie zijn tusschen het wezen en den vorm der dingen.

Dus kunnen wij ten opzichte van geen enkel feit zeggen: „och, het is maar een vorm“, behalve dan misschien daar, waar het gaat over conventie, waar langzamerhand bepaalde gedragingen tot ledige vormen zijn afgesleten. Maar zoodra wij ons op het terrein van het godsdienstig en zedelijk leven begeven, zoodra wij in aanraking komen met het leven van de Kerk van Christus, hebben wij te doen met vormen, die in stage betrekking staan tot levensinhouden en die met het wezen in overeenstemming moeten zijn.

Daar wordt de vorm, wordt ook de simpele vorm, een stuk belijdenis.

Nu treft het ons meermalen, dat deze gedachte nog zoo weinig doordrongen is tot ons volk en dat zij nog zoo weinig alle doen beheerscht. Eenerzijds heeft de sleurgang nog zoo veel invloed en anderzijds zegt men nog maar al te gemakkelijk (dikwijls ook, omdat men zijn eigen oude sleur daarmede verdedigen wil), dat een vorm toch maar een dood ding is.

Dit nu moet wel funest werken op het leven en de levensopenbaring onzer Kerken. Dit klemt te meer, omdat anderzijds juist de Gereformeerde Kerk zoo met nadruk betoogt, dat in het leven van de Kerk van Christus ook de levensvorm ligt onder den eisch van Gods orde.

Met deze stelling hangt immers het ontstaan en het bestaan van onze Kerken na de reformatie van de vorige eeuw ten nauwste samen. Vandaar dan ook, dat er niet genoeg op gewezen kan worden, dat in den eeredienst, bij de catechese, bij het verrichten van kerkelijke handelingen, enz. de vorm een wezenlijk deel uitmaakt van de openbaring des levens.

Wordt dat meer verstaan, dan zullen wij ook in onze Kerken wat meer consciëntieus worden ten opzichte van allerlei vraagstellingen, die juist in onzen tijd nog al aan de orde zijn.

Bij wijze van voorbeeld mogen wij noemen de liturgie. Dr. Kuyper heeft in zijn Encyclopaedie dit vak een eigen plaats toegewezen in het wetenschappelijk organisme. Hij heeft ook het prachtwerk geschreven over „Onze Eeredienst“; op de Synode van 1920 werd aan deze dingen de aandacht geschonken en in 1923 op de Synode van Utrecht waren er prachtige rapporten. Maar wat helpt dat alles?

Wordt ons volk wel voldoende opgevoed in de richting van de doorgaande reformatie der Kerken, ook in dit opzicht?

Onderlingen-voorlezers, die overigens zeggen reformatie te voelen, kan men met het meeste genoegen nog uitspraken hooren doen als: „Vangen wij ons godsdienstig samenzijn aan met het zingen van...“ Reeds eerder wezen wij erop, dat dit „godsdienstig samenzijn“ het wezen van den eeredienst verloochent.

Zou men nu eens niet over deze dingen willen denken en willen begrijpen, dat ook in die terminologie een stuk belijdenis verloochend zit?

Zoo zouden er meer voorbeelden te noemen zijn. Ik denk ook aan de slordigheid, waaraan sommigen zich schuldig maken.

Hoe dikwijls hoort men niet in redevoeringen zeggen, dat er in den Bijbel staat: „Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook aan een ander niet“, maar dit staat nergens in den Bijbel. De Bijbel heeft het veel dieper en positief.

Hoevelen bidden niet het Onze Vader altijd fout, wanneer zij in de doxologie aan het einde zeggen: „en de heerlijkheid tot in der eeuwigheid“. Dit beteekent wat anders, het „tot“ staat er niet.

Hoe dikwijls wordt in een preek of in een redevoering niet gezegd, dat er in den Bijbel staat, dat „degenen, die den weg hebben geweten en niet bewandeld, met dubbele slagen geslagen zullen worden“? Dit staat nergens in den Bijbel, in plaats van het „dubbele“ staat in den Bijbel „vele“.

En zoo zouden wij kunnen voortgaan.

Het is echter niet onze bedoeling, om een klachtenreeks op te stellen. Veeleer wenschen wij met den meesten nadruk erop te wijzen, dat wij God verheerlijken moeten ook in den vorm, waarin wij Hem dienen.

Maar dan brengt eerbied voor de Schrift toch ook mede, dat wij in het citeeren van den Bijbel correctheid betrachten.

En tovens brenge Gereformerd inzicht ons ertoe, dat wij blijf geven van de rechte bezinning in al onze handelingen, inzonderheid in die verrichtingen, welke rechtstreeks betrekking hebben op den dienst van onzen God.

J. W.

Dr B. A. Knoppers.

Onze medewerker, tot dusver Ds B. A. Knoppers, behaalde te Münster in Duitschland magna cum laude den titel van doctor philosophiae.

Wij wenschen hem daarmede van harte geluk, ook al hadden wij persoonlijk liever gezien, dat de nieuwe doctor dezen titel verworven had aan de eenige Gereformeerde Universiteit in Europa. Toch weerhoudt ons dit niet, dat wij onze blijdschap erover uitspreken, dat Dr Knoppers op zoo eclatante wijze getoond heeft, dat er ook bij onze predikanten, die zich op allerlei wijze midden in het leven plaatsen, nog tijd en studielust gevonden wordt om zich een wetenschappelijken titel te verwerven.

Wij verwachten Dr Knoppers nu ook eerlang weer als medewerker in ons blad. Hij kan ons veel te vertellen hebben.

J. W.

LITE

Hem

Men zal maanden g besproken IJsselsche Dr W. A. geschieden

Dit eersa gave van volgen wezen in verband aan ken" besta des mensch den zonde ping, het t tus gescho middelaars loovigen.

Naar dit boek achte boorte, bes op aarde, vaar, een als ik schu gedragen w en dankba Pinksterzar menten uit passingen (vernieuw Gods, Rec ambtsdrage vormt het dat ik in b

De geleg dit „boek“ bij de chri de fecstklā voor een c de Hemely heb ik da uit deze w te citeeren

Ik vond en, daarbi zitten ter dan in dit nummer, v af te schrij Het eers

Elias was Als hem v Noch sond Door boss Maer also Sij sagen c En keerde T verdwae Want Chri Noch soecl Of in een En meest i Sjins Vade

En die hem

Het twe spreekt de

Ten hemel Voor my i En ick leg En denek

Ick heb a T is imme O siele, v Want Jesu

Het der aanspraak

Ghy hebt Ghy laet t

Het pant

Het pant c Het pant

De plaets Het pant De volhey Weest vro

U in u os

Men be 17e eeuw